

PRITARTA
Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centro
posėdžio 2025-08-30 protokoliniu nutarimu

PATVITRINTA
Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centro
direktorius 2025 m. rugsėjo 2 d.
įsakymu Nr. 300825-1

**Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centro
ETNOKULTŪROS IR TRADICINĖS MUZIKOS MOKYKLA**

**Ankstyvojo, pradinio, pagrindinio, tęstinio ir suaugusiųjų
ugdymo programa**

FOLKLORO ANSAMBLIS

TURINYS

1. BENDROJI DALIS

1.1 PROGRAMOS PASKIRTIS

1.2 TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

1.3 NUMATOMI REZULTATAI (MOKINIŲ PASIEKIMAI)

1.4 UGDYMO FORMOS IR VEIKLOS KRYPTYS

1.5 PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI

2. MOKYMO DALYKO TURINYS, STRUKTŪRA, FORMOS, RYŠIAI SU KITAIS DALYKAIS

2.1 UGDYMO PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS

2.2 UGDYMO TURINIO YPATUMAI

2.3 TARPDALYKINĖ INTEGRACIJA

2.4 VALANDŲ PASKIRSTYMAS

2.5 MOKYMO FORMOS

3. KONTROLĖS FORMOS IR VERTINIMAS

4. REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA IR METODINĖS PRIEMONĖS

1. BENDROJI DALIS

1.1 PROGRAMOS PASKIRTIS

Folklorinis ansamblis – tai gyvosios tradicijos puoselėjimo ir perteikimo forma, apjungianti dainavimą, instrumentinį muzikavimą, liaudies šokį, papročius, apeigas ir teatrinę raišką. Programa skirta sistemingam tautinio muzikinio paveldo pažinimui, praktiniam įsisavinimui ir sklaidai.

Programos paskirtis – sudaryti sąlygas įvairaus amžiaus mokiniams pažinti įvairių tautų folklorą, ugdyti meninius gebėjimus, stiprinti kultūrinį identitetą bei skatinti aktyvų dalyvavimą kultūriniame gyvenime.

Folklorinio ansamblio veikla grindžiama liaudies kalendoriumi, tradicinių švenčių ciklišku, regioninėmis tradicijomis bei gyvosios tradicijos perėmimu iš autentiškų šaltinių.

Programa skirta vaikams ir jaunimui, nepriklausomai nuo jų tautybės ar ankstesnės patirties.

1.2 TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Programos tikslas – ugdyti mokinių gebėjimą autentiškai atlikti folklorą ansamblyje, sudaryti sąlygas mokiniams pažinti tautos muzikinį folklorą kaip reikšmingą kultūrinio ir dvasinio paveldo dalį, ugdyti pagarbą savo ir kitų tautų kultūroms bei skatinti aktyvų dalyvavimą kultūriniame gyvenime.

Programos uždaviniai:

- Supažindinti su lietuvių ir kitų tautų folkloro tradicijomis, regioniniais savitumais.
- Formuoti tradicinio dainavimo, grojimo ir sceninės raiškos įgūdžius.
- Ugdyti daugiabalsio dainavimo ir ansamblinio muzikavimo gebėjimus.
- Skatinti kūrybiškumą, improvizaciją ir sceninę kultūrą.
- Formuoti gebėjimą dirbti kolektyve, ugdyti bendruomeniškumą.
- Rengti mokinius koncertams, festivaliams, ekspedicijoms.
- Skatinti domėjimąsi regionų tradicijomis ir folkloro rinkimu.

1.3 NUMATOMI REZULTATAI (MOKINIŲ PASIEKIMAI)

Mokiniai:

- geba atlikti liaudies dainas tradiciniu stiliumi;
- moka dainuoti vienbalsiai ir daugiabalsiai;
- geba groti paprastais liaudies instrumentais;
- supranta liaudies kalendoriaus ciklą;
- dalyvauja koncertinėje ir ekspedicinėje veikloje;
- gerbia savo ir kitų tautų kultūrą;
- demonstruoja sceninę kultūrą ir kūrybiškumą.

1.4 UGDYMO FORMOS IR VEIKLOS KRYPTYS

Folklorinio ansamblio veikla apima:

- dainavimą (vienbalsį ir daugiabalsį);
- grojimą tradiciniais instrumentais;
- liaudies žaidimus ir ratelius;
- kalendorinių švenčių inscenizavimą;
- koncertinę veiklą;
- folkloro ekspedicijas;
- folklorinės medžiagos rinkimą ir archyvavimą.

1.5 PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI

- **Įtrauktis** – dalyvauti gali kiekvienas, nepriklausomai nuo gebėjimų ar ankstesnės patirties.
- **Nuoseklumas** – turinys sistemingai plečiamas ir gilinamas atsižvelgiant į mokinių amžių, brandą ir patirtį.
- **Autentiškumas** – remiamasi tradiciniais šaltiniais, archyvine medžiaga, gyvosios tradicijos atlikėjų patirtimi, išlaikant regioninius ir stilistinius ypatumus.
- **Bendruomeniškumas** – ugdoma kolektyvinė atsakomybė, tarpusavio pagarba ir gebėjimas veikti ansamblyje kaip vieningoje kūrybinėje bendruomenėje.
- **Kultūrinis atvirumas** – gerbiamos ir pažįstamos skirtingų tautų tradicijos, ugdomas tarpkultūrinis dialogas.
- **Tradicinis žinių perdavimo principas (meistrystės ir kartų tęstinumo principas)** – folkloro ugdymas grindžiamas natūraliu, bendruomeniniu žinių perdavimu „iš vyresniojo – jaunesniajam“, kaip tai vykdavo tradicinėje šeimoje ar kaimo bendruomenėje. Šis principas atspindi autentišką folkloro gyvavimo modelį, kai dainos, papročiai, atlikimo maniera ir vertybinės nuostatos buvo perimamos stebint, klausantis ir dalyvaujant bendroje veikloje.
- Siekiant užtikrinti šio principo įgyvendinimą, folklorinio ansamblio užsiėmimus veda **du pedagogai**, kurių funkcijos papildo viena kitą:
 - vienas pedagogas orientuojasi į vokalinę–muzikinę raišką (dainavimo stilistiką, intonavimą, daugiabalsiškumą, instrumentinį pritarimą);
 - kitas – į etnokultūrinį kontekstą, sceninę raišką, papročių, judesio, kalendorinių tradicijų perteikimą.
- Dviejų pedagogų modelis pagrįstas šiomis ugdymo nuostatomis:
 - **Autentiškumo užtikrinimas** – folkloras yra sinkretinis reiškiny (jungiantis muziką, žodį, judesį, paprotį), todėl vienalaikis kelių raiškos sričių koordinavimas leidžia išlaikyti tradicinį vientisumą.
 - **Kokybiškesnė individuali pažangos stebėsena** – mažose grupėse pedagogai gali diferencijuoti užduotis, skirti individualų dėmesį skirtingų gebėjimų mokiniams.
 - **Praktinis kartų modeliavimas** – du pedagogai sukuria simbolinę „vyresniųjų“ grandį, kuri perteikia tradiciją ne tik per žinias, bet ir per elgesio, bendravimo, muzikinės kultūros pavyzdį.
 - **Ansamblinio darbo efektyvumas** – repeticijų metu vienas pedagogas gali dirbti su atskira balsų ar instrumentų grupe, kol kitas koordinuoja bendrą atlikimą.
 - **Saugios ir kokybiškos ugdymo aplinkos užtikrinimas** – aktyvioje praktinėje veikloje (judesys, šokiai, sceniniai pastatymai, ekspedicinė praktika) dviejų pedagogų dalyvavimas leidžia užtikrinti mokinių saugumą ir veiklos organizuotumą.
 - Toks organizacinis modelis atitinka folkloro kaip gyvosios tradicijos pobūdį, stiprina ugdymo kokybę ir sudaro sąlygas visapusiškam mokinių meninių bei kultūrinių kompetencijų formavimui.
 - Maksimalus mokinių skaičius grupėje – 10 mokinių.

2. MOKYMO DALYKO TURINYS, STRUKTŪRA, FORMOS, RYŠIAI SU KITAIS DALYKAIS

2.1 UGDYMO PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS IR STUDIJUOJAMI DALYKAI

Programa vykdoma pagal:

- Ankstyvojo ugdymo programą (1–2 metai)
- Pradinio ugdymo programą (4 metai)

- Pagrindinio ugdymo programą (4 metai)
- Tęstinio ugdymo programą (1–2 metai)
- Suaugusiųjų ugdymo programą (1–2 metai)

2.2 UGDYMO TURINIO YPATUMAI PAGAL AMŽIAUS TARPSNIUS

I–IV klasės

- Žaidimai, skaičiuotės, lopšinės
- Vienbalsis dainavimas
- Paprasti rateliai
- Ritmo pojūčio lavinimas

V–VI klasės

- Daugiabalsio dainavimo pradmenys
- Regioninių tarmių pažinimas
- Kalendorinių švenčių sceninis atlikimas
- Melodijų užrašymas

VII–VIII klasės

- Sudėtingesnės daugiabalsės struktūros
- Improvizacijos pagrindai
- Harmonijos suvokimas liaudies muzikoje
- Pasirengimas folkloro ekspedicijoms
- Fonotekos kūrimas

2.3 TARPDALYKINĖ INTEGRACIJA

Folkloro ugdymas pasižymi tarpdiscipliniškumu ir integruoja įvairias mokslo bei meno sritis: muziką, choreografiją, teatrą, vaizduojamąjį meną, etnokultūrą, kalbą, istoriją, geografiją, etiką, estetiką ir kt.

Mokantis folkloro:

- kūriniai siejami su konkrečiais Lietuvos regionais (geografija);
- analizuojami dainų tekstai ir papročiai, atspindintys istorinius bei socialinius procesus (istorija);
- nagrinėjami doroviniai ir etiniai liaudies kultūros pagrindai (etika);
- plėtojamas gimtosios kalbos suvokimas mokantis tarmių (kalba);
- aptariamos garso, balso ir akustikos fizikinės savybės (fizika);
- gaminami tradiciniai muzikos instrumentai, kostiumų elementai ar buities atributai (technologijos, dailė, darbai).

Tokia integracija sudaro sąlygas visapusiškam mokinių meninių, kultūrinių ir bendrųjų kompetencijų ugdymui bei stiprina jų kultūrinį sąmoningumą.

2.4 VALANDŲ PASKIRSTYMAS (2025-2026 m. m.)

	Pradinio ugdymo programa				Pagrindinio ir tęstinio ugdymo programa			
Klasė	1 kl.	2 kl.	3 kl.	4 kl.	5 kl.	6 kl.	7 kl.	8 kl.
Folkloro ansamblis (val./ sav.)	2	2	2	2	2	2	2	2

2.5 MOKYMO FORMOS

Programa numato įvairias mokymo formas, kurios sudaro sąlygas kompleksiskai ugdyti muzikines, kūrybines ir etnokultūrinės kompetencijas:

- Pamoka-pokalbis – teorinės informacijos pateikimas, iliustravimas vizualinėmis priemonėmis ir muzikiniais pavyzdžiais; mokiniai aktyviai dalyvauja pokalbyje, atsako į klausimus, analizuoja pateiktus pavyzdžius.
- Praktinė pamoka – apeigų, žaidimų, spektaklių pastatymas; dalyvavimas bendroje meistriškumo klasėse; sceninės praktikos užduotys.
- Individualios pamokos (solinis dainavimas, muzikos instrumentas) – suteikia galimybę lavinti individualius muzikavimo įgūdžius ir parengti mokinius soliniams pasirodymams.
- Išvažiuojamoji pamoka – koncertų, švenčių ir liaudies meno festivalių lankymas, pažintis su įvairių regionų kultūra.
- Savarankiškas darbas – pasirengimas pamokoms, rekomenduojamos literatūros skaitymas, kūrybinių užduočių atlikimas.
- Atvira (baigiamoji) pamoka-koncertas – gali būti organizuojama kaip apklausos pamoka, koncertas, spektaklis ar žanro scena. Vedama ne tik mokiniams, bet ir jų tėvams, mokytojams bei kitiems mokyklos bendruomenės nariams, kaip atvira pamoka.

3. KONTROLĖS FORMOS IR VERTINIMAS

Vertinimo sistema

- 10 balų sistema
- Įskaita / neįskaita
- Kūrybinis pasirodymas
- Rašto darbas
- Žodinis atsakymas

Vertinimo kriterijai

Mokiniai vertinami pagal gebėjimą:

- atlikti dainą tradiciniu stiliumi;
- išlaikyti ritminį ir melodinį tikslumą;
- dainuoti ansamblyje;
- suprasti liaudies kalendoriaus tematiką;
- paaiškinti tradicijų kontekstą;
- demonstruoti iniciatyvą ir kūrybiškumą.

4. REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA IR METODINĖS PRIEMONĖS

4.1 Literatūra

Mokymo priemonės vaikams ir pradedantiems:

- Lietuvos liaudies dainos, rinktinės, įvairūs leidiniai pagal klases;
- „Liaudies dainų giesmynas“ (skirtingų regionų rinktinės);
- Knygos apie liaudies žaidimus, skaičiuotes ir lopšines;

Mokymasis viduriniame ir vyresniame etape:

- Etnografijos pagrindų vadovėliai (regionų tradicijos, papročiai, kalendoriniai ciklai);
- Folkloro žanrų analizės leidiniai (rateliai, tęstinės dainos, karo dainos, sutartinės);
- Vokalinės ir instrumentinės liaudies muzikos analitiniai tekstai;

Metodinės rekomendacijos mokytojams:

- Vadovėliai ir metodinės knygos „Folkloro ugdymas muzikoje“, „Liaudies muzikos praktikos pamokose“;
- Pedagoginiai straipsniai apie integraciją su choreografija, teatro raiška ir muzikine kalba.

4.2 Muzikos priemonės

- Tradiciniai muzikos instrumentai: dūdelė, kanklės, balalaika, smuikas, būgnai ir kiti regioniniai instrumentai;

- Instrumentų mokymosi užrašai ir pratimai;
- Solinio ir ansamblinio dainavimo partijos;
- Daugiabalsių kūrinių partijos įvairiems balsams;
- Notų archyvai (populiariausių liaudies dainų, ratelių, šokių melodijų rinkinių).

4.3 Audio ir video medžiaga

- Garso įrašai su liaudies dainomis, sutartinėmis, rateliais ir šokiais;
- Vaizdo medžiaga su liaudies šokiais, koncertais, ekspedicijomis;
- Mokomoji medžiaga apie instrumentų atlikimą, balso techniką ir improvizaciją;
- Regioninių tradicijų ir švenčių dokumentika.

4.4 Metodinės priemonės

- Skaitmeninės medžiagos ir interaktyvūs mokymosi ištekliai (CD, DVD, internetiniai resursai);
- Edukaciniai žaidimai ir praktiniai pratimai ritmo, kvėpavimo, diktijos ir judesio lavinimui;
- Mokinių nuosavų fonotekų kūrimo gairės, repertuaro planai.